

**UNIVERSITATEA NICOLAE TITULESCU
FACULTATEA DE DREPT**

TEZA DE DOCTORAT
cu tema
DREPTURILE ARTIȘTILOR INTERPREȚI
ȘI/SAU EXECUTANȚI

Conducător de doctorat:
Profesor universitar
dr. VIOREL ROȘ

Student Doctorand:
MARIANA SAVU

Sesiunea 2017
BUCUREȘTI

CUPRINS

LISTA ABREVIERILOR

INTRODUCERE

CAPITOLUL I DREPTURILE ARTIȘTILOR INTERPREȚI ȘI/SAU EXECUTANȚI DE LA RECUNOAȘTEREA LOR – PÂNĂ ÎN PREZENT

Secțiunea 1 Noțiuni de ordin general referitoare la proprietatea intelectuală

I.1.1. Creația intelectuală

I.1.2. Obiectul dreptului de proprietate intelectuală

Secțiunea 2 Dreptul de autor și drepturile conexe

I.2.1. Dreptul de autor

I.2.2. Drepturile conexe

Secțiunea 3 Artiștii interpreți sau executanți

I.3.1. Apariția și evoluția drepturilor artiștilor interpreți sau executanți

I.3.2. Protecția drepturilor artiștilor interpreți sau executanți în prezent

CAPITOLUL II CATEGORII DE ARTIȘTI INTERPREȚI ȘI/SAU EXECUTANȚI ȘI REGLEMENTĂRI ALE ACESTORA

Secțiunea 1 Artiștii interpreți sau executanți titulari ai drepturilor conexe

II.1.1. Artiștii interpreți sau executanți

II.1.2. Figuranți

Secțiunea 2 Norme juridice cu vocație globală, europeană și națională care reglementează artiștii interpreți sau executanți

II.2.1. Tratatate și convenții internaționale

II.2.2. Reglementări europene

II.2.3. Legislație națională

CAPITOLUL III DREPTURILE ARTIȘTILOR INTERPREȚI ȘI/SAU EXECUTANȚI

Secțiunea 1 Definiția sintagmei „artiști interpreți sau executanți”

III.1.1. Considerații cu privire la definiția noțiunii de artiști interpreți sau executanți

Secțiunea 2 Drepturile morale și regimul lor

III.2.1. Natura juridică și obiectul drepturilor morale

III.2.2. Drepturile morale ale artiștilor interpreți sau executanți consacrate de legislația din România

Secțiunea 3 Drepturile patrimoniale și regimul lor

III.3.1. Natura juridică și obiectul drepturilor patrimoniale

III.3.2. Regimul juridic al drepturilor patrimoniale ale artiștilor interpreți sau executanți

III.3.3. Controverse în domeniul drepturilor patrimoniale ale artiștilor interpreți sau executanți

CAPITOLUL IV TRANSMITEREA DREPTURILOR ARTIȘTILOR INTERPREȚI ȘI/SAU EXECUTANȚI

Secțiunea 1 Transmiterea drepturilor prin licențiere

IV.1.1. Proceduri de obținere a licențelor

IV.1.2. Drepturile Artiștilor Interpreți sau Executanți în Legislația Internațională și Europeană

Secțiunea 2 Transmiterea succesorală

IV.2.1. Rezerva succesorală

CAPITOLUL V VALORIFICAREA DREPTURILOR ARTIȘTILOR INTERPREȚI ȘI/SAU EXECUTANȚI

Secțiunea 1 Natura contractului

V.1.1. Mandatul acordat de titularii de drepturi organismelor de gestiune colectivă

V.1.2. Natura contractului

V.1.3. Studiu de caz

Secțiunea 2 Contractul dintre artiștii interpreți și/sau executanți și autori

Secțiunea 3 Contractul dintre artiștii interpreți și/sau executanți și producători

CAPITOLUL VI RĂSPUNDEREA JURIDICĂ PENTRU ÎNCĂLCAREA DREPTURILOR ARTIȘTILOR INTERPREȚI ȘI/SAU EXECUTANȚI

Secțiunea 1 VI.1.1. Aspecte de ordin general

VI.1.2. Retragerea plângerii și împăcarea părților

Secțiunea 2 Apărarea drepturilor prin mijloace de drept civil

VI.2.1. Stabilirea despăgubirilor

VI.2.2. Măsuri reparatorii

VI.2.3. Măsuri asigurătorii

Secțiunea 3 Răspunderea contravențională

VI.3.1. Contravenții prevăzute de Legea nr.8/1996

VI.3.2. Considerații cu privire la delimitarea răspunderii contravenționale de răspunderea penală

Secțiunea 4 Apărarea drepturilor artiștilor interpreți sau executanți prin mijloace de drept penal

VI.4.1. Aspecte generale

VI.4.2. Infrațiuni privind încălcarea drepturilor artiștilor interpreți sau executanți incriminate de Legea nr. 8/1996

CAPITOLUL VII GESTIUNEA DREPTURILOR ARTIȘTILOR INTERPREȚI ȘI/SAU EXECUTANȚI

Secțiunea 1 Organismele de gestiune colectivă din România

VII.1.1. Organizarea și funcționarea OGC

VII.1.2. Organisme de gestiune colectivă în domeniul dreptului de autor

VII.1.3. Organisme de gestiune colectivă în domeniul drepturilor conexe

Secțiunea 2 Gestiunea colectivă obligatorie și facultativă

VII.2.1. Aspecte de ordin general

VII.2.2. Transparența organismelor de gestiune colectivă

Secțiunea 3 Colectarea și distribuirea redevențelor

VII.3.1. Colectarea sumelor datorate de utilizatori

VII.3.2. Remunerații ce se cuvin titularilor de drepturi

VII.3.3. Colectarea și repartizarea remunerațiilor compensatorii pentru copia privată

CAPITOLUL VIII DREPTURILE ARTIȘTILOR INTERPREȚI ȘI/SAU EXECUTANȚI ÎN DREPTUL INTERNAȚIONAL, COMUNITAR ȘI COMPARAT

Secțiunea 1 Studiu de drept comparat referitor la drepturile morale ale artiștilor interpreți sau executanți

VIII.1.1. Drepturile morale ale artiștilor interpreți sau executanți din perspectiva tratatelor și convențiilor internaționale

VIII.1.2. Drepturile morale ale artiștilor interpreți sau executanți din perspectiva directivelor europene

VIII.1.3. Drepturile morale ale artiștilor interpreți sau executanți din perspectiva dreptului comparat

Secțiunea 2 Studiu de drept comparat referitor la drepturile patrimoniale ale artiștilor interpreți sau executanți

VIII.2.1. Drepturile patrimoniale ale artiștilor interpreți sau executanți din perspectiva tratatelor și convențiilor internaționale

VIII.2.2. Drepturile patrimoniale ale artiștilor interpreți sau executanți din perspectiva directivelor europene

VIII.2.3. Drepturile patrimoniale ale artiștilor interpreți sau executanți din perspectiva dreptului comparat

VIII.2.4. Tratatul național, puncte comune de interes și posibile rezerve privind remunerația echitabilă în convențiile internaționale

VIII.2.5. Puncte de interes comun în convențiile internaționale

VIII.2.6. Posibilele rezerve privind remunerația echitabilă

VIII.2.7. Comunicatul Comisiei Europene către Parlamentul European, către Consiliu, către Comitetul Economic și Social European și către Comitetul European al Regiunilor privind conținutul creativ online pe piața unică

Secțiunea 3 Reglementări comunitare privind gestiunea colectivă a drepturilor

VIII.3.1. Directiva Consiliului nr. 93/83/CEE din 27 septembrie 1993 privind coordonarea anumitor reguli ale dreptului de autor și drepturilor conexe aplicabile radiodifuziunii prin satelit și retransmisiei prin cablu

VIII.3.2. Directiva Parlamentului European și a Consiliului 2001/29/CE din 22 mai 2001 de armonizare a anumitor aspecte privind dreptul de autor și drepturile conexe în societatea informațională

VIII.3.3. Directiva Parlamentului European și a Consiliului 2001/84/CE din 27 septembrie 2001 privind dreptul de suită în beneficiul autorului unei opere de artă originale

VIII.3.4. Directiva Parlamentului European și a Consiliului 2004/48/CE din 29 aprilie 2004 privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală

VIII.3.5. Directiva 2006/115/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind dreptul de închiriere și de împrumut și anumite drepturi conexe dreptului de autor în domeniul proprietății intelectuale

VIII.3.6. Directiva privind Gestiunea Colectivă a Drepturilor 2014/26/UE

CAPITOLUL IX GESTIUNEA COLECTIVĂ A DREPTURILOR ARTIȘTILOR INTERPREȚI ȘI/SAU EXECUTANȚI. STUDIU DE CAZ: CREDIDAM

Secțiunea 1 Considerații generale cu privire la gestiunea drepturilor conexe ale artiștilor interpreți sau executanți

IX.1.1. Gestiunea colectivă a artiștilor interpreți sau executanți

IX.1.2. Organismul de gestiune colectivă a drepturilor artiștilor interpreți sau executanți

Secțiunea 2 Centrul Român pentru Administrarea Drepturilor Artiștilor Interpreți

IX.2.1. Scurt istoric al activității CREDIDAM

IX.2.2. Obligațiile CREDIDAM

IX.2.3. Calitatea de mandatar al CREDIDAM

IX.2.4. Organizarea și funcționarea CREDIDAM

IX.2.5. Formele și condițiile gestiunii colective a drepturilor artiștilor interpreți sau executanți

IX.2.6. Colectarea sumelor datorate de utilizatori și repartizarea acestora titularilor de drepturi

IX.2.7. Reguli de fiscalitate în activitatea CREDIDAM

IX.2.8. Organismul de reglementare, supraveghere și control

Secțiunea 3 Participarea CREDIDAM în organizațiile internaționale cu vocație în domeniul protecției drepturilor artiștilor interpreți sau executanți

- IX.3.1. Asociația Europeană a Organizațiilor Artiștilor Interpreți (AEPO – ARTIS)*
IX.3.2. Asociația pentru Administrarea Bazei de Date a Artiștilor Interpreți (IPDA)
IX.3.3. Consiliul Societăților pentru Gestiunea Colectivă a Drepturilor Artiștilor Interpreți (SCAPR)
IX.3.4. Baza de Date Virtuală a Înregistrărilor (VRDB)

Secțiunea 4 Studii de caz.

IX.4.1. Dreptul patrimonial exclusiv al artiștilor interpreți sau executanți de a autoriza sau de a interzice retransmiterea prin cablu a interpretării sau execuției deja fixate în fonograme

IX.4.2. Aspecte controversate în domeniul fiscal

IX.4.3. Radiodifuzare TV

IX.4.3. Plata remunerației datorate artiștilor interpreți sau executanți pentru utilizarea fonogramelor sau a reproducerilor acestora de către distribuitorii prin cablu. Organismul de gestiune colectivă. Excepții

CAPITOLUL X CONCLUZII ȘI PROPUNERI DE LEGE FERENDA

Secțiunea 1 Contextul actual

Secțiunea 2 Dreptul la remunerație echitabilă pentru radiodifuzare și comunicare publică convenit artiștilor interpreți sau executanți și producătorilor de fonograme

Secțiunea 3 Implicațiile juridice ale calificării dreptului la remunerație echitabilă pentru radiodifuzare și comunicare publică ca fiind un drept patrimonial exclusiv

X.3.1 Modificarea semnificativă a Legii nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe și imposibilitatea de aplicare a art. 123¹ alin.(2)

X.3.2 Afectarea gestiunii colective obligatorii în sensul imposibilității exercitării acesteia de către titularii de drepturi în mod individual duce la prejudicierea acestora

X.3.3 Încălcarea art.27 din Declarația Universală a Drepturilor Omului adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 10 de septembrie 1948 și, totodată, a art.33 din Constituția României

Secțiunea 4 Propunere „de lege ferenda”

Secțiunea 5 Propunere „de lege ferenda” privind noțiunea de „fonogramă”

A N E X E

Anexa nr. 1 Modele de Contracte

Contract de cesiune

Contract de colaborare

Contract de producție

Anexa nr. 2 Organismele de gestiune colectivă din străinătate cu care CREDIDAM a încheiat acorduri bilaterale

Anexa nr. 3 Procedură de lucru cu reprezentanții membrilor CREDIDAM

Anexa nr. 4 Formulare tip

Cerere de audiență / Consultanță juridică / Solicitări informații

Anexa nr. 5 Procedură privind formularea, depunerea și soluționarea cererilor de audiență / consultanță juridică / solicitări informații la CREDIDAM

Anexa nr. 6 Cerere de încasare a remunerației datorată artistului interpret sau executant

Anexa nr. 7 Cerere de încasare a remunerației drepturilor conexe

Anexa nr. 8

Tabelul 1.1 Remunerație echitabilă pentru difuzarea și comunicarea către public a fonogramelor comerciale - Condiții de remunerare

Tabelul 1.2 Remunerație echitabilă pentru difuzarea și comunicarea către public - Condiții de remunerare

Tabelul 1.3 Remunerație echitabilă pentru difuzarea și comunicarea către public - Tip de prestație fixată pentru a cărei utilizare se datorează și se colectează remunerație în mod legal

Tabelul 1.4 Remunerație echitabilă pentru comunicarea către public - Colectarea pentru artiștii interpreți sau executanți din perioada 2005 – 2013 Sumele brute în euro (fără TVA)

Tabelul 1.5.1 Dreptul de închiriere – Condiții de remunerare

Tabelul 1.5.2. Remunerația echitabilă pentru difuzare - Colectarea pentru artiștii interpreți sau executanți din perioada 2005 - 2013 Sumele brute în euro (fără TVA)

BIBLIOGRAFIE

A B R E V I E R I

AEPO-ARTIS	Asociația Europeană a Organizațiilor Artiștilor Interpreți
alin.	alineatul
ANAF	Agenția Națională de Administrare Fiscală
ANPC	Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor
ANV	Autoritatea Națională a Vămirilor
art.	articolul
B.Of.	Buletinul oficial
BIUPPI/BIRPI	Birourile Internaționale Unite pentru Protecția Proprietății Intelectuale/Bureaux Internationaux Réunis pour la Protection de la Propriété Intellectuelle
cf. prev.	Conform prevederilor
C.fisc.	Codul fiscal
C.p.	Codul penal
C.p.p.	Codul de procedură penală
C.proc.fisc.	Codul de procedură fiscală
CIC	Camera Internațională de Comerț
COMPI	Convenția pentru Instituirea Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale
coord.	coordonator(i)
ed.	ediția
Ed.	Editura
etc.	<i>et caetera</i> (și celelalte)
GATT	Acordul General pentru Tarife Vamale și Comerț/General Agreement on Tariffs and Trade
GBLAAC	Alianța Mondială a Liderilor de Afaceri pentru Combaterea Contrafacerii/Global Business Leaders Alliance Against Counterfeiting
HG	Hotărârea Guvernului
Ibidem	în același loc (în aceeași lucrare)
IC	Industria bazate pe copyright
Idem	identic, la fel
IGPF	Inspectoratul General al Poliției de Frontieră
IGPR	Inspectoratul General al Poliției Române

IIPCAG	Grupul de Acțiune Comun împotriva Infracțiunilor privind Proprietatea Intelectuală al Interpol
IMPACT	Autoritatea Internațională împotriva Contrafacerii Produselor Medicale
INTA	Asociația Internațională a Mărcilor Înregistrate /The International Trademark Association
INTERPOL	International Criminal Police Organization
IPDA	Asociația pentru Administrarea Bazei de Date a Artiștilor Interpreți
ISMA	Asociația Internațională a Managementului Securității/ International Security Management Association
lit.	litera
M. Of.	Monitorul Oficial al României, Partea I
MAI	Ministerul Afacerilor Interne
MCTI	Ministerul Comunicațiilor și Tehnologiei Informației
MFP	Ministerul Finanțelor Publice
nr.	numărul
OG	Ordonanța Guvernului
OUG	Ordonanța de Urgență a Guvernului
OCDE	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
OEAB/EAPO	Organizația Eurasiatică de Brevete/Eurasian Patent Organization.
OEB/EPO	Organizația Europeană de Brevete/European Patent Organisation
OMC	Organizația Mondială a Comerțului
OMPI/WIPO	Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale/World Intellectual Property Organisation
OMS/WHO	Organizația Mondială a Sănătății/World Health Organisation
OMV	Organizația Mondială a Vămirilor
ONU	Organizația Națiunilor Unite
op. cit.	operă citată
ORDA	Oficiul Român pentru Drepturile de Autor
OSIM	Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci
p.	pagina
p2p	Peer-to-peer
parag.	paragraful
pct.	punctul
pp.	paginile
Rospatent	Serviciul Federal pentru Proprietate Intelectuală, Brevete și Mărci
SCAPR	Consiliul Societăților pentru Gestiunea Colectivă a Drepturilor Artiștilor Interpreți
SRR	Societatea Română de Radio
SRTV	Societatea Română de Televiziune
SUA	Statele Unite ale Americii
TCB/PCT	Tratatul de Cooperare în domeniul Brevetelor/Patent Cooperation Treaty
TCE	Tratatul Comunității Europene
TRIPs	Acordul privind Aspectele Comerciale ale Drepturilor de Proprietate Intelectuală/ Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights
TVA	taxa pe valoare adăugată

UE	Uniunea Europeană
urm.	următoarele
vol.	Volumul
VRDB	Baza de Date Virtuală a Înregistrărilor
vs	versus, contra, împotriva
WCO	Organizația Mondială a Consumatorilor

ARGUMENTUM

„Orice armonizare a dreptului de autor și a drepturilor conexe trebuie să aibă la bază un nivel ridicat de protecție, deoarece aceste drepturi sunt esențiale pentru creația intelectuală. Protecția lor contribuie la menținerea și dezvoltarea creativității în interesul autorilor, artiștilor interpreți sau executanți, producătorilor, consumatorilor, culturii, industriei și publicului larg. În consecință, proprietatea intelectuală a fost recunoscută ca parte integrantă a proprietății”¹.

„Lumea de azi este marcată de o nouă dimensiune, planetară, dată circulației și valorificării informației, indiferent de zona geografică din care aceasta provine. A avea informația și a o utiliza în timp real la întreaga ei valoare a devenit azi unul din criteriile de evaluare a gradului de dezvoltare a unei societăți”, afirma directorul general al organismului de gestiune CREDIDAM cu ocazia unui interviu.

Un studiu realizat pe teritoriul Poloniei arată că: *muzica a devenit din ce în ce mai puțin o valoare prin ea însăși pentru consumatori dar, pe de altă parte, este valorificată din ce în ce mai mult ca parte a unor fenomene și produse culturale. Muzica este foarte importantă pentru activitatea cluburilor, cinematografele și a jocurilor pe calculator, dar nu servește acestor persoane ca obiect al consumului direct, ce constă în ascultarea unei fonograme. Această situație îi privește în principal pe tineri, care folosesc produsele muzicale într-o manieră complet diferită decât persoanele mai în vârstă, de exemplu ei ascultă mult mai rar toate melodiile de pe un album, deoarece sunt mult mai înclinați să asculte o singură piesă muzicală.*

Marele dirijor *Sergiu Celibidache* spunea: *„înregistrarea ucide viața muzicii, starea de unicat ce caracterizează fiecare interpretare. Înregistrarea conduce către o standardizare a sentimentelor și a esteticului”². „Când dirijez, devin una cu muzica interpretată. Adică, să mă corectez: eu nu interpretez muzica, am permanent sentimentul că o creez. Nu, nu e lipsă de modestie, ci cufundarea în adâncimile artei cu care mă confund”.*

Inițial discipol și apoi adversar al lui *Furtwangler*, obișnuia să spună că *„... discul nu poate fi muzica vie, după cum fotografia nu poate fi omul viu pe care-l reprezintă”.* Astăzi mijloacele tehnice prin care mari opere muzicale sunt aduse la cunoștința publicului, se bucură de o dezvoltare-maraton, discuția cu privire la *„talentul”* de a asculta muzica vie în sala de concert a rămas în urmă.

Însă, o importanță deosebită se acordă instrumentelor juridice de a ține pasul cu încălcarea drepturilor celor care sunt *„artiști interpreți și/sau executanți”.*

Compozitorul, dirijorul și violonistul *George Enescu* spunea: *„Când se acordă interpretului mai mult interes decât autorului, când maniera în care execuți un trîl sau reușita unui arpegiu provoacă mai mult entuziasm decât talentul cheltuit pentru a scrie o*

¹ Directiva 2001/29

² Viorel Cosma, Sergiu Celibidache. Concertul de adio, Editura ARC – 2000, București, 1998, p.80.

sonată sau o operă, înseamnă că sfârșitul este aproape: să mi se ierte tonul acesta profetic!”³.

Unul din elementele care legitimează instituția drepturilor conexe este tocmai „maniera de execuție” a fonogramelor sau a prestațiilor artistice din domeniul audiovizual de către fiecare artist în parte.

Motivul pentru care artiștilor interpreți sau executanți trebuie să li se recunoască drepturile morale și patrimoniale rezidă, după cum bine s-a subliniat, în faptul că „unii artiști marchează cu semnul personalității lor interpretarea operei; dirijorul completează partitura cu adnotări proprii; solistul cântă din instrumentul său în mod absolut individual, actorul face un rol de compoziție. Există aici aporturi creatoare care, în timpul prestației, sunt legate de opera însăși dar care, în practică, sunt greu de disociat, căci ceea ce adaugă artistul, grație activității sale inventive, nu poate fi stabilit cu precizie”⁴.

La nivel internațional prima recunoaștere a protecției juridice pentru drepturile conexe s-a concretizat în *Convenția internațională pentru protecția artiștilor interpreți sau executanți, a producătorilor de fonograme și a organismelor de radiodifuziune*, încheiată la Roma la 26 octombrie 1961. În România protecția juridică a artiștilor interpreți sau executanți a fost reglementată expres abia în anul 1996 prin *Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe*, cu completările și modificările ulterioare.

În literatura de specialitate⁵ s-a pus problema dacă enumerarea din lege în considerarea persoanelor care au calitatea de artiști interpreți sau executanți are valoare exemplificativă sau valoare limitativă. Potrivit unei opinii⁶, enumerarea are titlu enunțiativ deoarece art.95 din *Legea nr. 8/1996* face referire la „alte persoane” care pot interpreta sau executa o operă literară sau artistică într-o serie de modalități, dintre care dans, recitare, interpretare, regizare, dirijare etc. sau „în orice altă modalitate”. Într-o altă opinie⁷ s-a reținut faptul că enumerarea are valoare limitativă, după modelul art.3 lit.a) din *Convenția de la Roma* care prevede în mod expres care sunt titularii drepturilor conexe.

Hotărârea instanței în procesul celebru în care *Wilhelm Furtwangler* a cerut *Tribunalului din Sena* să interzică comercializarea în Franța, sub numele său, a unor înregistrări sonore efectuate în calitate de dirijor împreună cu *Filarmonica din Viena* în perioada 1939-1945, stă la baza protecției juridice a artiștilor interpreți sau executanți. Instanța a motivat că: *el și-a dat acordul numai pentru radiodifuzarea înregistrărilor efectuate, nu și pentru comercializarea lor pe suporturi audio. W. Furtwangler a cerut ștergerea numelui său de pe discurile puse în circulație și chiar retragerea lor din comerț.*

Hotărârea instanței franceze în cazul *Furtwangler*, prin care dirijorului german i s-a dat câștig de cauză, a stat la baza formulării unor principii privind protejarea prestațiilor artiștilor interpreți sau executanți: „protecția interpretărilor sau execuțiilor artiștilor este indiscutabilă, aceștia beneficiind de drepturi morale și patrimoniale; talentul interpretului este similar cu cel al scriitorului ori al compozitorului; interpretul este un artist, de calitatea preformării sale depinzând aducerea operei inițiale la cunoștința publicului într-o manieră remarcabilă”.

3 Bernard Gavoty, *Amintirile lui George Enescu*, Ed. Curtea Veche Publishing, București, 2005, p.197.

4 Liliana Mariana Savu, „Considerații cu privire la definirea noțiunii de artiști interpreți sau executanți”, în *Revista Română de Dreptul Proprietății Intellectuale*, anul V, Nr. 2 (15), iunie 2008, p. 110.

5 Ciprian Raul Romișan, Mariana Liliana Savu, *Drepturile artiștilor interpreți sau executanți*, Editura Universul Juridic, București, 2008, p. 51.

6 Ioan Macovei, *Tratat de dreptul proprietății intelectuale*, Editura C.H. Beck, București, 2010, p. 500

7 Viorel Roș, Dragoș Bogdan, Octavia Spineanu-Matei, *Dreptul de autor și drepturile conexe. Tratat*, Editura All Beck, București, 2005, p. 466.

CAPITOLUL I

DREPTURILE ARTIȘTILOR INTERPREȚI ȘI/SAU EXECUTANȚI DE LA RECUNOAȘTEREA LOR – PÂNĂ ÎN PREZENT

Secțiunea 1 Noțiuni de ordin general referitoare la proprietatea intelectuală

1.1.1. Creația intelectuală. Sfârșitul secolului al XIII-lea a scos în prim plan o nouă „marfă” numită *creație intelectuală*. Ea are câteva caracteristici uimitoare: *este invizibilă, poate fi trecută peste frontiere, poate fi multiplicată la infinit, iar valoarea ei crește constant în timp.*

1.1.2. Obiectul dreptului de proprietate intelectuală. În tratatul „Dreptul de autor și drepturile conexe”, distinsul profesor Viorel Roș și colaboratorii săi, Dragoș Bogdan și Octavia Spineanu-Matei, arată că disciplina „Dreptul proprietății intelectuale” are ca obiect de studiu „protecția autorilor de opere ale spiritului și rezultatul activității creative a acestora, respectiv creațiile de formă (protejate prin drepturi de autor și drepturi conexe, iar mai nou și prin drepturi sui-generis) și creațiile de fond (protejate prin drepturi de proprietate industrială), precum și protecția celor mai importante semne distinctive ale activității de comerț”⁸.

Secțiunea 2 Dreptul de autor și drepturile conexe

1.2.1. Dreptul de autor. Prin dispozițiile art.2 alin.(1), Convenția de la Berna din 1886 pentru protecția operelor literare și artistice fundamentează obiectul dreptului de autor, arătând că acesta este constituit din „*operele literare, artistice și științifice, indiferent de modul sau forma de exprimare, de valoarea sau de destinația lor, precum: cărțile, broșurile și alte scrieri; conferințele, alocuțiunile, predicile și alte opere de aceeași natură; operele dramatice sau dramatico-muzicale; operele coregrafice și pantomimele; compozițiile muzicale cu sau fără cuvinte; operele cinematografice cărora le sunt asimilate operele exprimate printr-un procedeu analog cinematografiei; operele de desen, de pictură, de arhitectură, de sculptură, de gravură, de litografie; operele fotografice, cărora le sunt asimilate operele exprimate printr-un procedeu analog fotografiei; operele de artă aplicată; ilustrațiile, hărțile geografice; planurile, crochiurile și operele plastice referitoare la geografie, la topografie, la arhitectură sau la științe*”.

1.2.2. Drepturile conexe. Drepturile conexe dreptului de autor, sau „*drepturile vecine*” cum au fost denumite în doctrină și jurisprudență, au fost reglementate pentru prima dată în dreptul român prin adoptarea Legii nr.8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe.

Secțiunea 3 Artiștii interpreți sau executanți

1.3.1. Apariția și evoluția drepturilor artiștilor interpreți sau executanți. Istoria artiștilor interpreți sau executanți ne duce pentru început în anul 534 î.e.n.⁹, când *Thespis* câștigă primul concurs public pentru poezii de tragedie din Grecia antică, de altfel termenul *thespian* vine de la numele său, și introduce măștile în jocul actorilor, devenind ulterior unul dintre elementele de referință ale teatrului din Grecia și Roma antică.

1.3.2. Protecția drepturilor artiștilor interpreți sau executanți în prezent. Exemplele pot continua la nesfârșit, deoarece istoria artei este indisolubil legată de cea a artiștilor interpreți și a artei interpretative în general.

⁸ A se vedea în acest sens, Viorel Roș, Dragoș Bogdan, Octavia Spineanu – Matei, *Dreptul de autor și drepturile conexe*, Tratat, Ed. All Beck, București, 2005, p. 1.

⁹ A se vedea în acest sens, *Performing Arts Timeline*: <http://www.infoplease.com/ipea/A0153763.html>, sursă online accesată la 18.11.2013, ora 21.10

CAPITOLUL II

CATEGORII DE ARTIȘTI INTERPREȚI ȘI/SAU EXECUTANȚI ȘI REGLEMENTĂRI ALE ACESTORA

Secțiunea 1 Artiștii interpreți sau executanți titulari ai drepturilor conexe

II.1.1. Artiștii interpreți sau executanți. Așa cum am mai arătat, drepturile conexe dreptului de autor sunt drepturi de proprietate intelectuală, altele decât drepturile de autor, de care beneficiază artiștii interpreți sau executanți, pentru propriile interpretări ori execuții, producătorii de înregistrări sonore și producătorii de înregistrări audiovizuale, pentru propriile înregistrări și organismele de radiodifuziune și de televiziune, pentru propriile emisiuni și servicii de programe.

II.1.2. Figuranți. Potrivit DEX prin figurant se înțelege „persoană care participă la desfășurarea acțiunii unei piese de teatru, a unei opere sau a unui film numai pentru prezența fizică sau prin gesturi, atitudini etc., fără să rostească nici o replică”¹⁰.

Secțiunea 2 Norme juridice cu vocație globală, europeană și națională care reglementează artiștii interpreți sau executanți

II.2.1. Tratatate și convenții internaționale. Cadrul juridic internațional pentru protecția dreptului de autor și a drepturilor conexe este deosebit de important întrucât are efecte și asupra reglementărilor juridice în materie din România.

II.2.2. Reglementări europene. Autorul fiind „tatăl” operelor sale, dorește ca toată lumea să cunoască acest lucru și, totodată, să-l respecte.

II.2.3. Legislație națională

II.2.3.1. Sediul materiei. Sediul materiei îl reprezintă Legea nr.8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe.

II.2.3.2. Legislație internă în domeniul gestiunii dreptului de autor

II.2.3.3. Legislație internă în domeniul gestiunii drepturilor conexe

II.2.3.4. Legislație internă în domeniul copiei private

CAPITOLUL III

DREPTURILE ARTIȘTILOR INTERPREȚI ȘI/SAU EXECUTANȚI

Secțiunea 1 Definirea sintagmei „artiști interpreți sau executanți”

III.1.1. Considerații cu privire la definirea noțiunii de artiști interpreți sau executanți. Așa cum am mai enunțat, în sensul Convenției internaționale pentru protecția artiștilor interpreți sau executanți, a producătorilor de fonograme și a organismelor de radiodifuziune, încheiată la Roma la 26 octombrie 1961, prin artiști „*interpreți sau executanți*”, conform art.3 lit.a), se înțelege actorii, cântăreții, muzicienii, dansatorii și alte persoane care reprezintă, cântă, recită, declamă, joacă sau execută în orice alt mod opere literare sau artistice.

Secțiunea 2 Drepturile morale și regimul lor

III.2.1. Natura juridică și obiectul drepturilor morale. Legislațiile moderne au încercat să rezolve conflictul dintre anumite interese de ordin „*moral*”, „*spiritual*” sau „*personal*” (atașate de autori operelor lor) și judecata irevocabilă a publicului, prin consacarea dreptului moral, ce cuprinde mai multe prerogative, care, pe plan juridic, unesc opera de autorul său.

III.2.2. Drepturile morale ale artiștilor interpreți sau executanți consacrate de legislația din România. Sub imperiul Legii nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, cu modificările și completările ulterioare, drepturile morale ale autorilor sunt reglementate de art.10.

¹⁰ Academia Română, Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan”, Dicționarul explicativ al limbii române, DEX, Ed. Universul Enciclopedic, București, p. 378.

Secțiunea 3 Drepturile patrimoniale și regimul lor

III.3.1. Natura juridică și obiectul drepturilor patrimoniale. Drepturile patrimoniale ale artiștilor interpreți sau executanți, ca și în cazul drepturilor de autor sau a drepturilor celorlalte categorii de titulari de drepturi conexe, au o natură exclusivă, determinată de autorizația de a face sau a nu face, opozabilă *erga omnes* și sancționabilă penal

III.3.2. Regimul juridic al drepturilor patrimoniale ale artiștilor interpreți sau executanți. Regimul juridic al drepturilor patrimoniale ale artiștilor interpreți sau executanți în România este asemănător celui stabilit în Franța.

III.3.3. Controverse în domeniul drepturilor patrimoniale ale artiștilor interpreți sau executanți. Din analiza textelor art.123¹ alin.(1) lit.f) și art.123² alin.(1) lit.f), distingem între remunerația convenită pentru radiodifuzarea „*fonogramelor de comerț*” față de aceeași activitate de radiodifuzare a „*fonogramelor publicate în scop comercial*”.

CAPITOLUL IV

TRANSMITEREA DREPTURILOR ARTIȘTILOR INTERPREȚI ȘI/SAU EXECUTANȚI

Secțiunea 1 Transmiterea drepturilor prin licențiere

IV.1.1. Proceduri de obținere a licențelor

IV.1.1.1. RADIO

IV.1.1.2. TELEVIZIUNI

IV.1.1.3. RETRANSMITERE PRIN CABLU

IV.1.1.4. COMUNICARE PUBLICĂ PE INTERNET

IV.1.1.5. COMUNICARE PUBLICĂ /AMBIENTAL/LUCRATIV

IV.1.1.6. COMUNICAREA PUBLICĂ A PRESTAȚIILOR ARTISTICE DIN DOMENIUL AUDIOVIZUAL ÎN CINEMATOGRAFE (CINEMA)

IV.1.2. Drepturile Artiștilor Interpreți sau Executanți în Legislația Internațională și Europeană. Cu sprijinul AEPO-ARTIS am obținut o serie de informații din partea a 34 de organizații ale artiștilor interpreți sau executanți din 26 de țări privind drepturile artiștilor interpreți sau executanți, impactul unora dintre principalele aspecte ale *acquis*-ului comunitar asupra drepturilor artiștilor interpreți sau executanți și, în special, asupra gestionării colective a drepturilor acestora.

IV.1.2.1. Dreptul la o remunerație echitabilă pentru difuzarea și comunicarea către public. Toate țările oferă un drept la remunerație artiștilor interpreți sau executanți și producătorilor.

IV.1.2.2. Difuzarea prin satelit și retransmisia prin cablu. Directiva Consiliului 93/83/CEE privind coordonarea anumitor norme privind drepturile de autor și drepturile conexe drepturilor de autor aplicabile difuzării prin satelit și retransmisiei prin cablu a fost adoptată la 27 septembrie 1993.

IV.1.2.3. Dreptul de a pune la dispoziția publicului. După cum arată cifrele din tabelul 3.1, situația economică a artiștilor interpreți sau executanți nu s-a schimbat după introducerea dreptului de punere la dispoziție.

IV.1.2.4. Remunerația pentru copia privată ca și compensație pentru o excepție de la dreptul exclusiv de reproducere. Dintre cele 26 de țări, 24 de țări au introdus în legislația lor națională o excepție pentru uz privat, legată de dreptul la remunerație pentru titularii de drepturi, cu excepția Irlandei și a Marelui Britanii.

IV.1.2.5. Dreptul de închiriere. Dreptul de închiriere și dreptul de remunerare aferent au fost introduse în legislațiile naționale în urma punerii în aplicare a Directivei 92/100/CEE.

Secțiunea 2 Transmiterea succesorală

IV.2.1. Rezerva succesorală. Partea din moștenire care în prezența unor anumite categorii de moștenitori este sustrasă prin lege voinței libere a defunctului și care în consecință se va transmite către moștenitori chiar împotriva voinței defunctului.

IV.2.1.1. Caracterile juridice ale rezervei

IV.2.1.2. Există anumite categorii de moștenitori

CAPITOLUL V

VALORIFICAREA DREPTURILOR ARTIȘTILOR INTERPREȚI ȘI/SAU EXECUTANȚI

Secțiunea 1 Natura contractului

V.1.1. Mandatul acordat de titularii de drepturi organismelor de gestiune colectivă. CREDIDAM în calitate de persoană juridică română de drept privat, *fără scop patrimonial, creată prin voința asociaților, are ca obiect de activitate colectarea și repartizarea remunerațiilor cuvenite titularilor de drepturi, artiști interpreți sau executanți, români și străini, ale căror prestații artistice sunt utilizate pe teritoriul României, în funcție de mandatul încredințat.*

V.1.2. Natura contractului. Pentru a putea valorifica drepturile sale patrimoniale, artistul interpret sau executant trebuie să încheie în formă scrisă, un contract de cesiune, prin care se stabilesc condițiile de cesiune în tot sau în parte, cesiunea putând fi exclusivă sau neexclusivă. În situația în care contractul de cesiune nu este încheiat în formă scrisă, sancțiunea nu este nulitatea contractului, ci imposibilitatea dovedirii acestuia de către părțile semnate.

V.1.3. Studiu de caz

Secțiunea 2 Contractul dintre artiștii interpreți și/sau executanți și autori

Secțiunea 3 Contractul dintre artiștii interpreți și/sau executanți și producători

CAPITOLUL VI

RĂSPUNDEREA JURIDICĂ PENTRU ÎNCĂLCAREA DREPTURILOR ARTIȘTILOR INTERPREȚI ȘI/SAU EXECUTANȚI

Secțiunea 1 Răspunderea juridică

VI.1.1. Aspecte de ordin general. Potrivit art.138⁷ alin.(1) din Legea nr.8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, încălcarea drepturilor recunoscute și protejate prin această lege atrage răspunderea civilă, contravențională sau penală, după caz, potrivit legii.

VI.1.2. Retragera plângerii și împăcarea părților. Considerăm discutabilă sintagma „*pentru retragera plângerii prealabile și împăcarea părților*”, din textul art.139¹ alin.(2).

Secțiunea 2 Apărarea drepturilor prin mijloace de drept civil.

În conformitate cu prevederile art.139 alin.(1) teza I, din Legea nr.8/1996, titularii drepturilor recunoscute și protejate prin acest act normativ pot solicita instanțelor de judecată sau altor organisme competente să dispună.

VI.2.1. Stabilirea despăgubirilor

VI.2.2. Măsuri reparatorii

VI.2.3. Măsuri asiguratorii

Secțiunea 3 Răspunderea contravențională

VI.3.1. Contravenții prevăzute de Legea nr.8/1996. Dacă până la modificarea și completarea Legii nr.8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, prin Legea nr.285/2004 a fost instituit principiul răspunderii contravenționale fără, însă, ca acesta să fie concretizat în normele legii [art.139 alin.(1)] prevedea că încălcarea drepturilor recunoscute și garantate de aceasta, atrage, printre altele, răspunderea contravențională, fără a incrimina vreo faptă care să constituie contravenție], după adoptarea Legii nr.285/2004, această situație a fost remediată. Prin urmare, în art.139²-139⁴ sunt incriminate unele fapte care constituie contravenții.

VI.3.2. Considerații cu privire la delimitarea răspunderii contravenționale de răspunderea penală

VI.3.2.1. Noțiuni introductive privind definirea contravenției

VI.3.2.2. Considerații cu privire la textul art.139⁴ alin.(1) din Legea nr.8/1996

Secțiunea 4 Apărarea drepturilor artiștilor interpreți sau executanți prin mijloace de drept penal

VI.4.1. Aspecte generale. Legea nr.8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, incriminează ca infracțiuni, o serie de fapte prin care se aduce atingere drepturilor conexe dreptului de autor. Pentru eliminarea blocajelor constatate cu prilejul aplicării Legii nr. 8/1996, acesteia i s-au adus modificări semnificative, atât cu privire la conținutul infracțiunilor privind drepturile conexe reglementate anterior, cât și la mijloacele procedurale de apărare a drepturilor titularilor de drepturi.

VI.4.2. Infracțiuni privind încălcarea drepturilor artiștilor interpreți sau executanți incriminate de Legea nr. 8/1996

VI.4.2.1. Infracțiunea prevăzută de art.139⁶ din Legea nr.8/1996

VI.4.2.2. Infracțiunea prevăzută de art.139⁸ din Legea nr. 8/1996

VI.4.2.3. Infracțiunea prevăzută de art.140 din Legea nr.8/1996

VI.4.2.4. Infracțiunea prevăzută de art.143 din Legea nr.8/1996

CAPITOLUL VII

GESTIUNEA DREPTURILOR ARTIȘTILOR INTERPREȚI ȘI/SAU EXECUTANȚI

Secțiunea 1 Organismele de gestiune colectivă din România

VII.1.1. Organizarea și funcționarea OGC. Organismele de gestiune colectivă a dreptului de autor și a drepturilor conexe sunt persoane juridice constituite prin liberă asociere, care au ca obiect principal de activitate colectarea și repartizarea drepturilor a căror gestiune le este încredințată de către titulari.

VII.1.1.1. Statutul organismelor de gestiune colectivă. Statutul este un act sau ansamblu de dispoziții cu caracter oficial prin care organismele de gestiune colectivă își reglementează scopul, structura și modul de funcționare.

VII.1.1.2. Organizarea și funcționarea organismelor de gestiune colectivă. Din consiliul director al organismului de gestiune colectivă nu poate face parte administratorul general sau orice altă persoană care are calitatea de angajat retribuit al organismului.

VII.1.1.3. Calitatea de mandatar a organismelor de gestiune colectivă. Mandatul de gestiune colectivă reprezintă o împuternicire (contractuală) dată de titularii drepturilor patrimoniale de autor sau conexe unor organisme de gestiune colectivă de a acționa în numele lor și de a le administra drepturile privind repertoriul propriu.

VII.1.1.4. Obligațiile organismelor de gestiune colectivă. În vederea funcționării lor, potrivit art.130 alin.(1), organismele de gestiune colectivă au o serie de obligații.

VII.1.1.5. Drepturile membrilor organismelor de gestiune colectivă. Orice membru are dreptul de a solicita, în nume personal sau prin reprezentant autoriza informații detaliate și documente privind sumele ce i-au fost repartizate în ultimele 12 luni, proveniența, modul de calcul al drepturilor și reținerile aplicate, precum și verificarea concordanței acestor date cu prevederile regulamentului de repartizare.

VII.1.1.6. Elaborarea și negocierea metodologiilor. În vederea inițierii procedurilor de negociere, organismele de gestiune colectivă trebuie să depună la Oficiul Român pentru Drepturile de Autor o cerere, însoțită de metodologiile propuse a fi negociate, potrivit prevederilor art.130 alin.(1) lit.b).

VII.1.1.7. Procedura de arbitraj. Potrivit art. 131¹ alin.(3) din Legea nr.8/1996 Oficiul Român pentru Drepturile de Autor poate fi solicitat, pentru inițierea procedurii de arbitraj efectuate de către arbitri.

VII.1.2. Organisme de gestiune colectivă în domeniul dreptului de autor

VII.1.2.1. COPYRO

VII.1.2.5. AOTO

VII.1.2.2. DACIN-SARA

VII.1.2.6. ARDAA

VII.1.2.3. UCMR-ADA

VII.1.2.7. OPERA SCRISĂ.RO

VII.1.2.4. VISARTA

VII.1.2.8. PERGAM

VII.1.3. Organisme de gestiune colectivă în domeniul drepturilor conexe

VII.1.3.1. A.D.P.F.R.

VII.1.3.5. ARAIEX

VII.1.3.2. CREDIDAM

VII.1.3.6. SOPFIA

VII.1.3.3. UPFAR-ARGOA

VII.1.3.7. UNART

VII.1.3.4. UPFR

VII.1.3.8. UPVR

VII.1.3.9. Organisme de gestiune colectivă care și-au încetat activitatea

AGICOA ROMÂNIA; APM; UPIF

Secțiunea 2 Gestiunea colectivă obligatorie și facultativă

VII.2.1. Aspecte de ordin general. Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe stabilește limitativ și expres categoriile de drepturi gestionate colectiv obligatoriu, precum și cele care pot fi gestionate colectiv facultativ.

VII.2.2. Transparența organismelor de gestiune colectivă

VII.2.2.1. Aspecte privind anularea punctelor 2 și 3 din decizia ORDA nr. 399/2006 invocate de ORDA în materialul trimis către organismele de gestiune colectivă.

VII.2.2.2. Dispozițiile legale din decizia ORDA nr. 99/2015

VII.2.2.3. Dispoziții legale din decizia ORDA nr. 10/2016

VII.2.2.4. Dispoziții legale din decizia ORDA nr. 120/2016

VII.2.2.5. Cu privire la noțiunea de collector unic

VII.2.2.6. Cu privire la regimul juridic al organismelor de gestiune colectivă

VII.2.2.7. Cu privire la problemele semnalate de ORDA și posibilele remedii

VII.2.2.8. Concluzii. Există o serie de diferențe între cele două proceduri și principala cauză este aceea că în cazul domeniului „copie privată” collectorul unic reprezintă și colectează pentru mai multe categorii de titulari (autori, artiști interpreți sau executanți și producători de fonograme), cauză ce determină și un regim distinct pentru cele două proceduri.

Secțiunea 3 Colectarea și distribuirea redevențelor

VII.3.1. Colectarea sumelor datorate de utilizatori. Colectarea sumelor datorate de utilizatori sau de alți plătitori se face de organismul de gestiune colectivă al cărui repertoriu se utilizează.

VII.3.2. Remunerații ce se cuvin titularilor de drepturi

VII.3.2.1. Remunerația unică echitabilă. Potrivit art.106⁵ alin.(1) pentru utilizarea directă sau indirectă a fonogramelor publicate în scop comercial ori a reproducerilor acestora prin radiodifuzare sau prin orice modalitate de comunicare către public, artiștii interpreți sau executanți și producătorii de fonograme au dreptul la o remunerație unică echitabilă.

VII.3.2.2. Remunerația datorată de distribuitorii prin cablu. În conformitate cu prevederile art.121 alin.(1) din Legea nr. 8/1996, titularii drepturilor de autor sau ai drepturilor conexe își pot exercita drepturile lor pentru autorizarea sau interzicerea retransmisiei prin cablu numai prin intermediul unui organism de gestiune colectivă.

VII.3.2.3. Remunerația echitabilă pentru închirierea sau împrumutul dreptului. Conform art.111¹ în cazul în care un autor sau un artist interpret sau executant a transferat ori a cedat dreptul său de închiriere sau împrumut, în ceea ce privește o fonogramă ori o videogramă, unui producător de fonograme sau de înregistrări audiovizuale, acesta păstrează dreptul de a obține o remunerație echitabilă.

VII.3.2.4. Remunerația compensatorie pentru copia privată. În conformitate cu prevederile art. 107 din Legea nr. 8/1996, autorii operelor susceptibile de a fi reproduse prin înregistrări sonore sau audiovizuale pe orice tip de suport, precum și cei ai operelor susceptibile de a fi reproduse pe hârtie, direct ori indirect, în condițiile prevăzute la art.34 alin.(1), au dreptul, împreună cu editorii, producătorii și cu artiștii interpreți sau executanți, după caz, la o remunerație compensatorie pentru copia privată, conform art. 34 alin.(2)¹¹.

VII.3.3. Colectarea și repartizarea remunerațiilor compensatorii pentru copia privată

VII.3.3.1. Colectarea remunerației compensatorii pentru copia privată. În temeiul art. 107¹ din lege, remunerația compensatorie pentru copia privată se colectează de către un organism de gestiune colector unic pentru operele reproduse după înregistrări sonore și audiovizuale și de către un alt organism de gestiune colector unic pentru operele reproduse de pe hârtie, în condițiile prevăzute la art. 133 alin.(6)-(8).

VII.3.3.2. Repartizarea remunerației compensatorii pentru copia privată. Remunerația compensatorie pentru copia privată încasată de organismele de gestiune colectoare unice se repartizează beneficiarilor, potrivit art. 107².

CAPITOLUL VIII

DREPTURILE ARTIȘTILOR INTERPREȚI ȘI/SAU EXECUTANȚI ÎN DREPTUL INTERNAȚIONAL, COMUNITAR ȘI COMPARAT

Secțiunea 1 Studiu de drept comparat referitor la drepturile morale ale artiștilor interpreți sau executanți

VIII.1.1. Drepturile morale ale artiștilor interpreți sau executanți din perspectiva tratatelor și convențiilor internaționale. În 1951, Uniunea de la Berna a convocat la Roma un comitet de experți care a stabilit textul unui proiect de convenție internațională, înaintea proiectului Convenției de la Roma din 1961.

VIII.1.1.1. Convenția de la Roma pentru protecția artiștilor interpreți sau executanți, a producătorilor de fonograme și a organismelor de radiodifuziune nu conține dispoziții privind drepturile morale ale artiștilor interpreți sau executanți, ci doar referiri care privesc drepturile patrimoniale ale acestora.

¹¹ Pentru aprofundări, a se vedea Rodica Pârveu, Ana Maria Marinescu, Remunerația compensatorie pentru copia privată, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale nr. 2/2005, pp. 9-36.

VIII.1.1.2. *Tratatul de la Beijing privind interpretările în audiovizual*, cel mai recent instrument internațional adoptat, care vizează artiștii interpreți sau executanți.

VIII.1.2. *Drepturile morale ale artiștilor interpreți sau executanți din perspectiva directivelor europene*

VIII.1.2.1. *Directiva Consiliului 93/98/CEE din 29 octombrie 1993 privind armonizarea duratei de protecție a dreptului de autor și a anumitor drepturi conexe* prevede la art.9 că dispozițiile sale nu aduc atingere dispozițiilor din statele membre care reglementează drepturile morale.

VIII.1.2.2. *Directiva 2011/77/UE a Parlamentului European și a Consiliului privind modificarea Directivei 2006/116/CE privind termenul de protecție a drepturilor de autor și a anumitor drepturi conexe*, ultima directivă europeană în domeniu, care prelungește termenul de protecție pentru înregistrările audio (prestații artistice fixate pe fonograme) în Uniunea Europeană de la 50 la 70 de ani de la data la care înregistrarea a fost publicată sau comunicată publicului pentru prima dată, nu conține referiri la drepturile morale ale artiștilor interpreți sau executanți, ca de altfel și celelalte directive europene.

VIII.1.3. *Drepturile morale ale artiștilor interpreți sau executanți din perspectiva dreptului comparat*

VIII.1.3.1. *Drepturile morale ale artiștilor interpreți sau executanți în Franța*. Înainte de adoptarea *Legii dreptului de autor* din 1985, în Franța jurisprudența a recunoscut artistului trei prerogative relevante dreptului moral.

VIII.1.3.2. *Drepturile morale ale artiștilor interpreți sau executanți în Germania*. Sediul actual al materiei îl constituie paragrafele 73-84 ale *Legii* din 9 septembrie 1965, iar, asemenea dreptului francez, statutul artiștilor interpreți sau executanți este autonom, raportat la cel al autorilor.

VIII.1.3.3. *Drepturile morale ale artiștilor interpreți sau executanți în Marea Britanie*. Drepturile morale ale artiștilor interpreți sau executanți în Marea Britanie au fost reglementate pentru prima dată în *Legea privind artiștii dramatici și de musical* din 1925, lege care încerca să protejeze artiștii împotriva exploatării interpretării lor fixate sau difuzate, realizată fără acordul lor.

VIII.1.3.4. *Drepturile morale ale artiștilor interpreți sau executanți în Statele Unite ale Americii*. Drepturile morale ale artiștilor interpreți sau executanți în Statele Unite ale Americii nu sunt protejate.

VIII.1.3.5. *Drepturile artiștilor interpreți sau executanți în Slovenia*. Articolul 32. lit.a) din *Legea slovenă privind dreptul de autor și drepturile conexe*, publicată în Monitorul Oficial RS Numerele 21/95, 9/01, 30/01, 43/01, 17/06, 44/06, 139/06 și 16/07, prevede dreptul de punere la dispoziție.

Secțiunea 2 Studiu de drept comparat referitor la drepturile patrimoniale ale artiștilor interpreți sau executanți

VIII.2.1. *Drepturile patrimoniale ale artiștilor interpreți sau executanți din perspectiva tratatelor și convențiilor internaționale*

VIII.2.1.1. *Convenția de la Roma*, la art.7 stipulează că protecția prevăzută în favoarea artiștilor interpreți sau executanți va trebui să dea posibilitatea de a se opune diverselor forme de utilizare neautorizată.

VIII.2.1.2. *Acordul TRIPs* încorporează prevederile Convenției de la Roma, însă într-o manieră lacunară, impunând numeroase restricții aplicării Convenției amintite, în special în cazul artiștilor interpreți sau executanți, care au pierdut astfel beneficiile mai multor dispoziții din Convenție.

VIII.2.1.3. *Tratatul Organizației Mondiale privind Proprietatea Intelectuală (OMPI) privind interpretările și fonogramele* incorporează și el dispozițiile Convenției de la Roma.

VIII.2.1.4. *Tratatul de la Beijing privind interpretările audiovizuale*¹², cel mai nou tratat internațional în domeniu, prevede că artistul interpret are anumite drepturi patrimoniale asupra interpretărilor fixate.

VIII.2.2. Drepturile patrimoniale ale artiștilor interpreți sau executanți din perspectiva directivelor europene

VIII.2.2.1. *Directiva Consiliului 92/100/CEE din 19 noiembrie 1992 privind dreptul de închiriere și de împrumut și anumite drepturi conexe dreptului de autor în domeniul proprietății intelectuale* a determinat armonizarea legislațiilor statelor membre în vederea respectării convențiilor internaționale pe care sunt fondate dreptul de autor și drepturile conexe, întrucât protecția corespunzătoare, prin drepturile de închiriere și de împrumut, a operelor care fac obiectul dreptului de autor și obiectelor protejate prin drepturi conexe, precum și protecția obiectelor prin dreptul de fixare, dreptul de reproducere, dreptul de distribuție, dreptul de radiodifuziune și televiziune și dreptul de comunicare publică, pot fi considerate, în consecință, ca având o importanță fundamentală pentru dezvoltarea economică și culturală a Comunității Europene.

VIII.2.2.2. *Directiva Consiliului 93/83/CEE din 27 septembrie 1993 privind armonizarea anumitor dispoziții referitoare la dreptul de autor și drepturile conexe aplicabile difuzării de programe prin satelit și retransmisiei prin cablu* a fost adoptată în scopul protejării drepturilor de autor. La momentul adoptării directivei se făcea distincția între comunicarea publică direct prin satelit și comunicarea publică prin satelit de telecomunicații, retransmisă de rețelele de cablu. Întrucât recepția individuală era posibilă și accesibilă cu ambele tipuri de utilizare, orice diferențe de tratament juridic au fost înlăturate la data adoptării directivei.

VIII.2.2.3. *Directiva Consiliului 93/98/CEE din 29 octombrie 1993 privind armonizarea duratei de protecție a dreptului de autor și a anumitor drepturi conexe.* Întrucât, în ceea ce privește durata de protecție a drepturilor conexe, unele state membre au introdus o durată de cincizeci de ani după publicarea legală sau după comunicarea publică legală.

VIII.2.2.4. *Directiva 2011/77/UE a Parlamentului European și a Consiliului privind modificarea Directivei 2006/116/CE privind termenul de protecție a drepturilor de autor și a anumitor drepturi conexe* prelungeste durata de protecție a drepturilor patrimoniale ale artiștilor interpreți sau executanți la 70 ani.

VIII.2.2.5. *Directiva Parlamentului European și a Consiliului 2001/29/CE din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională* reiterează drepturile patrimoniale ale artiștilor interpreți sau executanți, cum ar fi dreptul de reproducere sau de punere la dispoziția publicului, dar și excepțiile de la aceste drepturi, în special de la dreptul de reproducere, reglementând una dintre cele mai importante surse de venit pentru titularii de drepturi din era digitală.

VIII.2.2.6. *Directiva Parlamentului European și a Consiliului 2004/48/CE din 29 aprilie 2004 privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală* stabilește că statele membre au obligația să prevadă măsuri, proceduri și despăgubiri necesare pentru a asigura respectarea drepturilor de proprietate intelectuală menționate în directivă.

¹² A se vedea pe larg, Liliانا Savu, „Tratatul de la Beijing privind interpretările audiovizuale”, Revista Română de Dreptul Proprietății Intelectuale nr. 4/2012, pp. 103-115.

VIII.2.3. Drepturile patrimoniale ale artiștilor interpreți sau executanți din perspectiva dreptului comparat

VIII.2.3.1. Drepturile patrimoniale ale artiștilor interpreți sau executanți în Franța

VIII.2.4. Tratatamentul național, puncte comune de interes și posibile rezerve privind remunerația echitabilă în convențiile internaționale

VIII.2.4.1. Tratatamentul național în convențiile internaționale

VIII.2.4.2. Articolul 2 din Convenția de la Roma

VIII.2.4.3. Articolul 4 din WPPT din 1996

VIII.2.5. Puncte de interes comun în convențiile internaționale

VIII.2.5.1. Articolele de la 4 la 6 din Convenția de la Roma

VIII.2.5.2. Articolul 3 din WPPT

VIII.2.6. Posibilele rezerve privind remunerația echitabilă

VIII.2.6.1. Articolul 12 din Convenția de la Roma

VIII.2.6.2. WPPT pentru articolul 15

VIII.2.7. Comunicatul Comisiei Europene către Parlamentul European, către Consiliu, către Comitetul Economic și Social European și către Comitetul European al Regiunilor privind conținutul creativ online pe piața unică

VIII.2.7.1. Introducere

VIII.2.7.1.1. Conținutul creativ online

VIII.2.7.1.2. Rezultatele sondajului de opinie

VIII.2.7.1.3. Obiectivele comunicatului

VIII.2.7.2. Probleme și propuneri

VIII.2.7.3. Disponibilitatea conținutului creativ

Secțiunea 3 Reglementări comunitare privind gestiunea colectivă a drepturilor

VIII.3.1. Directiva Consiliului nr. 93/83/CEE din 27 septembrie 1993 privind coordonarea anumitor reguli ale dreptului de autor și drepturilor conexe aplicabile radiodifuziunii prin satelit și retransmisiei prin cablu

VIII.3.2. Directiva Parlamentului European și a Consiliului 2001/29/CE din 22 mai 2001 de armonizare a anumitor aspecte privind dreptul de autor și drepturile conexe în societatea informațională

VIII.3.3. Directiva Parlamentului European și a Consiliului 2001/84/CE din 27 septembrie 2001 privind dreptul de suită în beneficiul autorului unei opere de artă originale

VIII.3.4. Directiva Parlamentului European și a Consiliului 2004/48/CE din 29 aprilie 2004 privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală

VIII.3.5. Directiva 2006/115/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind dreptul de închiriere și de împrumut și anumite drepturi conexe dreptului de autor în domeniul proprietății intelectuale

VIII.3.6. Directiva privind Gestiunea Colectivă a Drepturilor 2014/26/UE.

CAPITOLUL IX

GESTIUNEA COLECTIVĂ A DREPTURILOR ARTIȘTILOR INTERPREȚI ȘI/SAU EXECUTANȚI. STUDIU DE CAZ: CREDIDAM

Secțiunea 1 Considerații generale cu privire la gestiunea drepturilor conexe ale artiștilor interpreți sau executanți

IX.1.1. Gestiunea colectivă a artiștilor interpreți sau executanți

IX.1.2. Organismul de gestiune colectivă a drepturilor artiștilor interpreți sau executanți

Secțiunea 2 Centrul Român pentru Administrarea Drepturilor Artiștilor Interpreți

IX.2.1. Scurt istoric al activității CREDIDAM

IX.2.2. Obligațiile CREDIDAM

IX.2.3. Calitatea de mandatar al CREDIDAM

IX.2.4. Organizarea și funcționarea CREDIDAM

IX.2.5. Formele și condițiile gestiunii colective a drepturilor artiștilor interpreți sau executanți

IX.2.6. Colectarea sumelor datorate de utilizatori și repartizarea acestora titularilor de drepturi

IX.2.6.1. Remunerația compensatorie pentru copia privată. În cadrul CREDIDAM se constituie fondul de rezervă pentru solicitările deținătorilor de drepturi intervenite în termen de 3 ani de la data colectării. Dimensiunea fondului de rezervă este supusă anual aprobării Adunării Generale.

IX.2.6.2. Remunerația echitabilă pentru împrumut public. Sumele se repartizează conform informațiilor furnizate de instituția care permite accesul public la interpretările artistice. Conform acestor liste, sumele se distribuie interpreților ale căror prestații artistice figurează pe listele respective.

IX.2.6.3. Remunerația echitabilă pentru comunicare publică și radiodifuzarea fonogramelor de comerț sau a reproducerilor acestora

IX.2.6.3.1. Radiodifuzarea fonogramelor. Sumele se repartizează conform utilizării reale rezultate din informațiile primite de la utilizatori. Valoarea fiecărei fonograme este dată de durata de radiodifuzare și de suma încasată pentru perioada de difuzare.

X.2.6.3.2. Comunicarea publică. Remunerația colectată din utilizarea fonogramelor în scop ambiental se repartizează ca și remunerația compensatorie pentru copie privată.

IX.2.6.4. Repartizarea sumelor colectate de la distribuitorii prin cablu. Sumele se repartizează conform listei de posturi radiodifuzate retransmise de distribuitorii prin cablu.

IX.2.6.5. Sumele nerepartizate sau nerevendicate. Sumele nerepartizate sunt sumele pentru care în termen de 3 ani de la data colectării organismul nu a primit informațiile necesare repartizării acestora.

IX.2.6.6. Repertoriul CREDIDAM și modalitatea de declarare a acestuia de către membri

IX.2.7. Reguli de fiscalitate în activitatea CREDIDAM

IX.2.7.1. Modul de funcționare al activității CREDIDAM, în calitate de organism de gestiune colectivă. Conform art. 124 din Lege, „Organismele de gestiune colectivă a dreptului de autor și a drepturilor conexe, denumite în cuprinsul legii organisme de gestiune colectivă, sunt, în sensul prezentei legi, persoane juridice constituite prin liberă asociere, care au ca obiect de activitate, în principal, colectarea și repartizarea drepturilor a căror gestiune le este încredințată de către titulari”.

IX.2.7.2. CREDIDAM nu desfășoară o activitate economică caracterizată de obținerea de profit. Codul Fiscal definește activitatea ca orice activitate desfășurată de către o persoană în scopul obținerii de venit.

IX.2.7.3. Impozitul pe veniturile nerezidenților. Organele de inspecție fiscală apreciază că impozitului pe venitul nerezidenților este de 16% și nu de 10%, considerând că aceste venituri, provenite tot din drepturile de proprietate intelectuală, ar beneficia de o cotă diferită prin raportare la *naționalitatea beneficiarilor*.

IX.2.7.4. Calcularea și achitarea în mod corect a TVA datorată. În ceea ce privește *TVA colectată*, în opinia mea, important este a înțelege corect momentul la care intervine faptul generator și exigibilitatea TVA.

IX.2.7.5. Contribuțiile sociale reținute la sursă pentru veniturile din drepturi de proprietate intelectuală. Reținerile la sursă pentru remunerațiile virate titularilor de drepturi conexe, în speță artiștii interpreți și/sau executanți sunt prevăzute în corpul tezei.

IX.2.8. Organismul de reglementare, supraveghere și control

Secțiunea 3

Participarea CREDEIDAM în organizațiile internaționale cu vocație în domeniul protecției drepturilor artiștilor interpreți sau executanți

CREDEIDAM este membru al mai multor organizații internaționale și europene, și colaborează cu acestea în domeniul gestiunii colective a drepturilor artiștilor interpreți sau executanți. Dintre organizațiile internaționale și europene amintim:

IX.3.1. Asociația Europeană a Organizațiilor Artiștilor Interpreți (AEPO – ARTIS)

IX.3.2. Asociația pentru Administrarea Bazei de Date a Artiștilor Interpreți (IPDA)

IX.3.3. Consiliul Societăților pentru Gestiunea Colectivă a Drepturilor Artiștilor Interpreți (SCAPR)

IX.3.4. Baza de Date Virtuală a Înregistrărilor (VRDB)

Secțiunea 4 Studii de caz.

IX.4.1. Dreptul patrimonial exclusiv al artiștilor interpreți sau executanți de a autoriza sau de a interzice retransmiterea prin cablu a interpretării sau execuției deja fixate în fonograme

IX.4.2. Aspecte controversate în domeniul fiscal

IX.4.2.1. Plata Taxei pe Valoarea Adăugată. Cu privire la Decizia nr. 48 din 19.07.2017 pronunțată de Înalta Curte de Casație și justiție prin care se stabilește faptul că: „În interpretarea dispozițiilor art.126 alin.(1) și art.129 din Legea nr. 571/2003 privind codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare, art.98 alin.(1) lit.g¹) și art.106⁵ din Legea 8/1996 privind drepturile de autor și drepturile conexe, cu modificările și completările ulterioare, colectarea de către organismul de gestiune colectivă a remunerațiilor cuvenite artiștilor interpreți și executanți pentru radiodifuzare sau comunicare publică a înregistrărilor sonore conținând fixarea prestațiilor artistice ale acestora nu reprezintă o operațiune impozabilă din punct de vedere al Taxei pe Valoarea Adăugată. Obligatorie, potrivit dispozițiilor art.521 alin.(3) din Codul de procedură civilă. Pronunțată în ședință publică, în 19 iunie 2017”.

IX.4.2.2. Aspecte care vizează impozitul pe profit în Spania. Ca exemplu putem da Sentința Tribunalului Suprem din Madrid, nr. recurs 2290/2008.

IX.4.3. Radiodifuzare TV

IX.4.3.1. Primul motiv de apel a vizat netemeinicia sentinței apelate pentru greșita interpretare a probelor administrate în cauză și pentru reținerea greșită a calității de utilizator în sensul Legii nr. 8/1996.

IX.4.3.2. Al doilea motiv de apel a vizat netemeinicia sentinței apelate pentru nedovedirea faptei ilicite.

IX.4.3.3. De asemenea, instanța de apel a reținut că și criticile de netemeinicie prezentate la punctul C din apelul pârâtei sunt întemeiate, motivând în mod contradictoriu decizia sa.

IX.4.3. Plata remunerației datorate artiștilor interpreți sau executanți pentru utilizarea fonogramelor sau a reproducerilor acestora de către distribuitorii prin cablu. Organismul de gestiune colectivă. Excepții.

CAPITOLUL X CONCLUZII ȘI PROPUNERI DE LEGE FERENDA

Secțiunea 1 Contextul actual

Secțiunea 2 Dreptul la remunerație echitabilă pentru radiodifuzare și comunicare publică convenit artiștilor interpreți sau executanți și producătorilor de fonograme

Secțiunea 3 Implicațiile juridice ale calificării dreptului la remunerație echitabilă pentru radiodifuzare și comunicare publică ca fiind un drept patrimonial exclusiv

X.3.1 Modificarea semnificativă a Legii nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe și imposibilitatea de aplicare a art. 123¹ alin.(2)

X.3.2 Afectarea gestiunii colective obligatorii în sensul imposibilității exercitării acesteia de către titularii de drepturi în mod individual duce la prejudicierea acestora

X.3.3 Încălcarea art.27 din Declarația Universală a Drepturilor Omului adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 10 de septembrie 1948 și, totodată, a art.33 din Constituția României

Secțiunea 4 Propunere „de lege ferenda”

Secțiunea 5 Propunere „de lege ferenda” privind noțiunea de „fonogramă”

A N E X E

Anexa nr. 1 Modele de Contracte

Contract de cesiune; Contract de colaborare; Contract de producție

Anexa nr. 2 Organismele de gestiune colectivă din străinătate cu care CREDIDAM a încheiat acorduri bilaterale

Anexa nr. 3 Procedură de lucru cu reprezentanții membrilor CREDIDAM

Anexa nr. 4 Formulare tip

Cerere de audiență / Consultanță juridică / Solicitări informații

Anexa nr. 5 Procedură privind formularea, depunerea și soluționarea cererilor de audiență / consultanță juridică / solicitări informații la CREDIDAM

Anexa nr. 6 Cerere de încasare a remunerației datorată artistului interpret sau executant

Anexa nr. 7 Cerere de încasare a remunerației drepturilor conexe

Anexa nr. 8

Tabelul 1.1 Remunerație echitabilă pentru difuzarea și comunicarea către public a fonogramelor comerciale - Condiții de remunerare

Tabelul 1.2 Remunerație echitabilă pentru difuzarea și comunicarea către public - Condiții de remunerare

Tabelul 1.3 Remunerație echitabilă pentru difuzarea și comunicarea către public - Tip de prestație fixată pentru a cărei utilizare se datorează și se colectează remunerație în mod legal

Tabelul 1.4 Remunerație echitabilă pentru comunicarea către public - Colectarea pentru artiștii interpreți sau executanți din perioada 2005 – 2013 Sumele brute în euro (fără TVA)

Tabelul 1.5.1 Dreptul de închiriere – Condiții de remunerație

Tabelul 1.5.2. Remunerația echitabilă pentru difuzare - Colectarea pentru artiștii interpreți sau executanți din perioada 2005 - 2013 Sumele brute în euro (fără TVA)

BIBLIOGRAFIE

I. Tratat, cursuri, monografii, dicționare

1. **Jules-Marc Baudel**, *La législation des Etats-Unis sur le droit d'auteur*, Edition Bruylant, Edition Frison / Roche, 1990;

2. **Gheorghe Beleiu**, *Drept civil român*, Ed. Rosetti, București, 2005;

3. **Andre Bertrand**, *Le droit d'auteur et les droits voisins*, Dalloz, Paris, 1999;

4. **Teodor Bodoașcă**, *Competența instanțelor judecătorești în materie civilă*, Ed. All Beck, București, 2002;

5. **Teodor Bodoașcă**, *Dreptul proprietății intelectuale*, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2007;

6. **Teodor Bodoașcă**, *Introducere în studiul proprietății intelectuale*, Ed. Aisteda, București, 2002;

7. **Gabriel Boroș, Dumitru Rădescu**, *Codul de procedură civilă comentat și adnotat*, Ed. All, București, 1996;

8. **Gabriel Boroș, Octavia Spineanu - Matei**, *Codul de procedură civilă, adnotat*, Ed. All Beck, București, 2005;

9. **Florea Bujorel**, *Dreptul proprietății intelectuale. Dreptul de autor*, Ed. Fundației „România de Măine”, București, 2006;

10. **Nicolae Burchel, Magdalena Daniela Popescu, Ioana Manea**, *Buletin de jurisprudență în domeniul proprietății intelectuale*, Ed. OSIM, București, 2005;

11. **Otilia Calmuschi**, *Dreptul proprietății intelectuale*, Ed. Universității Titu Maiorescu, București, 2004;

12. **Otilia Calmuschi**, *Considerații privind procesul de armonizare a legislației naționale cu legislația comunitară*, în Studii de drept românesc nr. 1-2/2004, pp. 83-86;

13. **Stanciu D. Cărpenu**, *Drept civil. Drepturile de creație intelectuală. Succesiunile*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1971;

14. **Claude Colombet**, *Propriété littéraire et artistique et droits voisins*, ed. a 8-a, Dalloz, 1997;

15. **Olimpiu Crauciuc**, *Dreptul proprietății intelectuale. Dreptul proprietății industriale*, Ed. Era, București, 2000;

16. **Ligia Dănilă**, *Dreptul de autor*, Ed. All Beck, București, 2005;

17. **Ligia Dănilă**, *Considerații despre noțiunea de drept de proprietate industrială*, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale nr. 2/2006, pp. 32-36;

18. **Ligia Dănilă**, *Considerații privind competența instanțelor de judecată în soluționarea litigiilor de drept de proprietate intelectuală*, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale nr. 1/2007, pp. 29-36;

19. **Ligia Dănilă**, *Figuranții – subiecte de drepturi conexe sau simplu decor?*, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale nr. 4/2007, pp. 20-25;

20. **Ligia Dănilă**, *Dreptul de autor și dreptul de proprietate industrială*, Ed. C.H. Beck, București, 2008;

21. **Francisc Deak, Stanciu D. Cărpenaru**, *Drept civil, Contractele speciale. Dreptul de autor. Dreptul de moștenire*, Universitatea București, 1983;

22. **Ion Deleanu**, *Tratat de procedură civilă*, vol. I, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2007;

23. **Vasile Dobrinou, Nicolae Conea, Ciprian Raul Romițan, Camil Tănăsescu, Norel Neagu, Maxim Dobrinou**, *Drept penal. Partea specială*, Curs universitar, vol. II, Ed. Lumina Lex, București, 2004;

24. **Henri Desbois**, Andre Francon, Andre Kerever, *Les conventions internationales du droit d'auteur et des droits voisins*, Dalloz, 1976;

25. **Henri Desbois**, *Le droit d'auteur en France*, ed. a III-a, Dalloz, 1978;

26. **Gheorghe Diaconescu, Constantin Duvac**, *Drept penal. Partea specială. Noul Cod penal*, Curs universitar, vol. II, Ed. Fundației „România de Măine”, București, 2006;

27. **Yolanda Eminescu**, *Dreptul de autor. Legea nr. 8 din 14 martie 1996, comentată*, Ed. Lumina Lex, București, 1997;

28. **Yolanda Eminescu**, *Opera de creație și dreptul*, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1987;

29. **Yolanda Eminescu**, *Regimul juridic al creației intelectuale*, ed. a II-a, Ed. Lumina Lex, București, 1997;

30. **Mihaly Ficsor**, *Collective management of copyright and related rights*, WIPO, 2002;

31. **Andre Francon**, *Cours de propriété littéraire, artistique et industrielle*, Litec, 1996;

32. **Ștefan Gheorghiu**, *Drepturile artiștilor interpreți în context național și internațional*, în Info Credidam nr. 2/2004, pp. 9-12;

33. **Ștefan Gheorghiu**, *Legea română a dreptului de autor și a drepturilor conexe 1996-2007. Drepturile artiștilor interpreți sau executanți*, Studiu prezentat în cadrul „Simpozionului subregional privind drepturile artiștilor interpreți sau executanți în societatea informațională” organizat de OMPI, ORDA ȘI CREDIDAM, Tulcea, 10-12 iunie 2008;

34. **Ștefan Gheorghiu**, *Proprietatea intelectuală - răsplata creativității sau doar o afacere?*, în Info Credidam nr. 4/2005, pp. 2-3;

35. **Ștefan Gheorghiu**, *Raportul de activitate al Directorului General al CREDIDAM pentru perioada 01.01.2007-31.12.2007*, în Info Credidam nr. 8/2008, pp. 3-6.

36. **Gheorghe Gheorghiu**, *Operele audiovizuale*, Ed. Lumina Lex, București, 2004;

37. **Kamil Idris**, *Proprietatea intelectuală un instrument puternic pentru dezvoltarea economică*, Ed. OSIM, București, 2006;

38. **Institutul European din România**, *Proprietate intelectuală, acte de bază*, București, 2003;

39. **Xavier Linards de Bellefouds**, *Droit d'auteur et droits voisins*, Dalloz, 2002;

40. **Dumitru Ogășanu**, *Dreptul proprietății intelectuale*, Ed. Universității din Oradea, 2002;
41. **Gabriel Edmond Olteanu**, *Drepturile morale și creația intelectuală*, Ed. Didactică și Pedagogică, R.A., București, 2006;
42. **Valerică Lazăr**, *Infracțiuni contra drepturilor de proprietate intelectuală*, Ed. Lumina Lex, București, 2002;
43. **Ioan Leș**, *Codul de procedură civilă, Comentariu pe articole*, ed. a 2-a, Ed. All Beck, București, 2005;
44. **Ioan Leș**, *Principii și instituții de drept procesual civil*, vol. I, Ed. Lumina Lex, București, 1998;
45. **Ioan Macovei**, *Dreptul proprietății intelectuale*, ed. a 2, Ed. C.H. Beck, București, 2007;
46. **Lucian Mihai**, *Invenția. Condițiile de fond ale brevetării. Drepturi*, Ed. Universul Juridic, București, 2002;
47. **Ion Neagu**, *Drept procesual penal. Partea generală. Tratat*, Ed. Global Lex, București, 2007;
48. **Gabriel Olteanu**, *Dreptul proprietății intelectuale*, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2008;
49. **Gabriel Olteanu**, *Dreptul proprietății intelectuale*, Ed. C.H. Beck, București, 2007;
50. **OMPI**, *Introducere în proprietatea intelectuală*, traducere de Rodica Pârvu, Laura Oprea, Magda Dinescu, Ed. Rosetti, București, 2001;
51. **Marius Pantea**, *Metodologie criminalistică. Investigarea criminalității economice*, vol. I, Editura Pro Universitaria, București, 2015;
52. **Marius Pantea**, *Investigarea Fraudelor*, Vol. I și Vol. II, Editura Pro Universitaria, București, 2012;
53. **Marius Pantea**, *Investigarea criminalității economico-financiare*, Vol. I, Editura Pro Universitaria, București, 2010;
54. **Marius Pantea**, *Protecția proprietății intelectuale. Abordări teoretice și practice*, ediția II-a, Editura Sitech, Craiova, 2009;
55. **Marius Pantea**, *Protecția penală a proprietății intelectuale în era globalizării*, Editura Expert, București, 2008;
56. **Rodica Pârvu, Alexandru Cristian Ștrenc**, *Glosar de terminologie privind proprietatea intelectuală*, Ed. OSIM, București, 2005;
57. **Rodica Pârvu, Ciprian Raul Romițan**, *Drepturile de autor și drepturile conexe*, Ed. All Beck, București, 2005;
58. **Ada Petrescu, Lucian Mihai**, *Drept de proprietate industrială. Introducere în dreptul de proprietate industrială. Invenția. Inovația*, Universitatea București, 1978;
59. **Ovidiu Predescu**, *Dreptul penal al afacerilor*, Ed. Continent XXI, București, 2000;
60. **Ciprian Raul Romițan**, *Drepturile morale de autor*, Ed. Universul Juridic, București, 2007;
61. **Ciprian Raul Romițan, Jenică Drăgan**, *Mic dicționar de proprietate intelectuală*, Ed. Lumina Lex, București, 2004;
62. **Ciprian Raul Romițan, Paul George Buta**, *Drept comunitar al proprietății intelectuale. Dreptul de autor și drepturile conexe. Culegere de acte normative*, Ed. C.H. Beck, București, 2008;

63. Ciprian Raul Romițan, Paul George Buta, *Drept român și comunitar al proprietății intelectuale. Dreptul de autor și drepturile conexe. Culegere de acte normative*, Ed. ASDPI, București, 2006;

64. Ciprian Raul Romițan, *Protecția penală a proprietății intelectuale*, Ed. C.H. Beck, București, 2006;

65. Viorel Roș, Dragoș Bogdan, Octavia Spineanu-Matei, *Dreptul de autor și drepturile conexe, Tratat*, Ed. All Beck, București, 2005;

66. Viorel Roș, *Dreptul proprietății intelectuale*, Ed. Global Lex, București, 2001;

67. Paula Schepens, *Guide sur la gestion collective des droits d'auteur* (La Société de Gestion au Service de l'Auteur et de l'Usager), UNESCO, 2000;

68. Barbu I. Scondăcescu, Dumitru I. Devesel, Constantin N. Duma, *Legea asupra proprietății literare și artistice, comentată și adnotată*, Ed. Cartea Românească, București, 1934;

69. Mihaela Tăbârcă, *Drept procesual civil*, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2005;

70. Florin C. Tărăbuță, *Dreptul moral al autorului asupra operei sale intelectuale*, Tipografia și Legătoria de Cărți Penitenciarul „Văcărești”, București, 1939;

71. Constantin Tufan, Vera Ștefan, *Drepturile de autor și drepturile conexe*, Ed. Cartea Universitară, București, 2005;

72. Augustin Ungureanu, Aurel Ciopraga, *Dispoziții penale din legi speciale române*, vol. V, Ed. Lumina Lex, București, 1996;

73. Victor Ursa, *Drepturile de autor și protecția lor juridică în România*, Ed. Argonaut, Cluj-Napoca, 1999;

74. Costică Voicu, Alexandru Boroș, Florin Sandu, Ioan Molnar, Mirela Gorunescu, Sorin Corlățeanu, *Drept penal al afacerilor*, ed. a III-a revăzută și adăugită, Ed. C.H. Beck, București, 2006;

75. Yves Marcellin, *Protection pénale de la propriété intellectuelle*, Cedat, Paris, 1996;

II. Articole sau studii publicate în reviste de specialitate sau prezentate în cadrul unor simpozioane, seminarii

76. Constantin Anechitoae, Mădălina Stan, Mariana Casapu, *Drepturile sui generis ale fabricanților de baze de date (I)*, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale nr. 2/2007, pp. 32-39;

77. Constantin Anechitoae, *Drepturile sui-generis ale fabricanților bazelor de date (II)*, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale nr. 3/2007, pp. 48-55;

78. Elisabeth Bellini, *Moral right et droit moral: Une question de paradigme*, în „Revue Internationale du Droit d'Auteur”, nr. 204/2005, pp. 3-54;

79. Teodor Bodoașcă, *Contribuții la studiul regimului juridic aplicabil remunerației cuvenite titularului drepturilor patrimoniale de autor în cazul cesiunii acestora*, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale nr. 2/2008, pp. 57-71;

80. Paul Buta, *Considerații de bază asupra excepției de copie privată*, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale nr. 3/2006, pp. 36-49;

81. Christophe Caron, *Abus de droit et droit d'auteur* în Revue internationale du droit d'auteur nr. 176/1998, pp. 3-18;

82. Audrey R. Chapman, *La propriété intellectuelle en tant que droit de l'homme*, în Bulletin du droit d'auteur, vol. XXXV, nr. 3, juillet-septembre, 2001, Editions UNESCO;

83. Răzvan Dincă, *Natura juridică a drepturilor de proprietate intelectuală*, în Revista română de drept privat nr. 3/2007, pp. 76-120;

84. Gheorghe Gheorghiu, Liana Iacob, *Opera audiovizuală și caractere relevante*, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale nr. 1/2004, pp. 42-71;

85. Lucia Glod, *Calitatea de producător în înțelesul Legii nr. 8/1996 a dreptului de autor și a drepturilor conexe*, în Dreptul nr. 8/2000, pp. 35-37;

86. Liana Iacob, *Protecția bazelor de date*, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale nr. 1/2005, pp. 131-144;

87. Kamil Idris, *Mesajul Directorului general al OMPI, cu ocazia Zilei Mondiale a Proprietății Intelectuale*, în Revista română de proprietate industrială nr. 2/2003, pp. 7-9;

88. Ovidiu Ionașcu, *Opera cinematografică și dreptul de autor*, în Revista Română de Drept nr. 12/1967, pp. 23-29;

89. Cristian Jora, Ștefan Albert, *Aspecte cu privire la protecția drepturilor de proprietate intelectuală. Probleme din practica instanțelor de judecată 2001-2003*, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale nr. 1/2005, pp. 7-24;

90. Tarja Koskinen-Olsson, *Gestiunea colectivă în materie de reprografie*, studiu elaborat în cadrul acordului de cooperare încheiat între OMPI și IFFRO în 2003;

91. Mircea Mihail, *Elemente noi în reglementarea proprietății intelectuale, cu privire specială la subiectul, obiectul, durata și transmisiunea succesorală a dreptului de autor*, în Dreptul nr. 7/1997, pp. 24-32;

92. Constanța Moiescu, *Reglementarea dreptului de autor privind retransmiterea prin cablu*, în Dreptul nr. 9/1999, pp. 60-66;

93. Carmen Negrilă, *Complinirea dispozițiilor Legii 8/1996 cu prevederile dreptului comun. Hotărâre pronunțată de Comisia de arbitraj de pe lângă ORDA, echivalent al unei hotărâri judecătorești definitive. Nulitatea cererii de apel în condițiile art. 288 alin. (2) Cod procedură civilă, pentru nedepunerea ei la instanța a cărei hotărâre se atacă (Jurisprudență)*, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale nr. 2/2007, pp. 214-218;

94. Gheorghe Nistoreanu, Alexandru Boroș, *Infracționalitatea în domeniul informaticii*, Dreptul nr. 10-11/1994, pp. 67-71;

95. Edmond Gabriel Olteanu, *Efortul intelectual de creație-condiție pentru nașterea dreptului de autor*, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale nr. 2/2007, pp. 70-79;

96. Laurențiu Oprea, Ana Maria Marinescu, *Organismele de gestiune colectivă din România*, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale nr. 4/2007, pp. 86-105;

97. Dumitru Păuneț, *Câteva considerațiuni cu referire la dreptul de proprietate asupra creației*, în Dreptul nr. 6/1996, pp. 6-13;

98. Ion Pârvu, *Dreptul de proprietate intelectuală, Dreptul Uniunii Europene prevalează legilor naționale*, în Revista de drept comercial nr. 7-8/2000, p. 257;

99. Rodica Pârvu, Ana Maria Marinescu, *Remunerația compensatorie pentru copia privată*, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale nr. 2/2005, pp. 9-36;

100. Rodica Pârvu, *Dreptul de autor în România (1906-2006)*, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale nr. 2/2006, pp. 11-15;

101. Rodica Pârnu, *Locul și rolul organismelor de gestiune colectivă a drepturilor de autor în general și în societatea informațională în special*, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale nr. 1/2004, pp. 137-145;

102. Rodica Pârnu, *Oficiul Român pentru Drepturile de Autor la aniversarea Zilei Mondiale a Proprietății Intelectuale – 2007*, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale nr. 2/2007, pp. 18-31;

103. Ciprian Raul Romișan, *Competența de judecată a litigiilor ce au ca obiect drepturile bănești convenite autorilor, artiștilor interpreți sau executanți ori a producătorilor de înregistrări sonore și audiovizuale*, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale nr. 4/2007, pp. 73-85;

104. Ciprian Raul Romișan, *Creații intelectuale, proprietate intelectuală sau drept de autor?*, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale nr. 2/2008, pp. 98-108;

105. Ciprian Raul Romișan, *Delicte contra proprietății intelectuale prevăzute în Noul Cod penal. Drepturile nepatrimoniale de autor*, în Dreptul nr. 5/2005, pp. 140-146;

106. Ciprian Raul Romișan, *Drepturile morale de autor și protecția acestora prin mijloace de drept penal*, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale nr. 1/2004, pp. 72-88;

107. Ciprian Raul Romișan, Ionel Didea, *Obiectul dreptului proprietății intelectuale. Propuneri de lege ferenda privind obiectul proprietății intelectuale*, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale nr. 1/2005, pp. 64-82;

108. Mirela Romișan, *Congresul pentru proprietatea literară și artistică de la București din anul 1906*, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale nr. 1/2004, pp. 132-136;

109. Mirela Romișan, *Primele reglementări în România cu privire la drepturile autorilor de opere literare și artistice*, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale nr. 4/2007, pp. 157-163;

110. Viorel Roș, *Contrafacerea și plagiatul în materia dreptului de autor. Retrospectivă istorică și încercare de definire*, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale nr. 1/2004, pp. 89-117;

111. Katherine M. Sand, *Studiu asupra contractelor și practicilor în materie de remunerație cu privire la artiștii interpreți sau executanți de opere audiovizuale în Statele Unite ale Americii, Mexic și Regatul Unit*, prezentat în cadrul „Reuniunii informale ad-hoc cu privire la interpretările și execuțiile audiovizuale”, Geneva, 6-7 noiembrie 2003;

112. Mariana Liliana Savu, *Considerații cu privire la definirea noțiunii de artiști interpreți sau executanți*, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale nr. 2/2008, pp. 109-111;

113. Mariana Liliana Savu, *Gestiunea drepturilor conexe ale artiștilor interpreți sau executanți*, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale nr. 1/2008, pp. 138-146;

114. Mariana Liliana Savu, *Gestiunea și apărarea drepturilor conexe ale artiștilor interpreți sau executanți*, lucrare de disertație prezentată în cadrul cursurilor de masterat la Universitatea „Nicolae Titulescu”, Facultatea de drept, București, 2006;

115. Mariana Liliana Savu, *Probleme juridice, teoretice și practice care conduc în România la nerespectarea drepturilor de proprietate intelectuală ale artiștilor interpreți sau executanți*, studiu prezentat în cadrul „Simpozionului subregional privind drepturile artiștilor interpreți sau executanți în societatea informațională” organizat de OMPI, ORDA ȘI CREDIDAM, Tulcea, 10-12 iunie 2008;

116. Constantin Sima, *Unele probleme privind protecția penală a drepturilor de autor*, în Dreptul nr. 11/2000, pp. 103-106;

117. Timothy Ohms, *Drepturile de proprietate intelectuală*, Studiu prezentat la Seminarul „Protecția drepturilor de proprietate intelectuală”, Mangalia, 30 iunie – 1 iulie, 2005;

118. Octavia Spineanu-Matei, *Apărarea drepturilor de proprietate intelectuală. Compatibilitatea legislației românești cu Directiva 2004/48/EC a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004*, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale nr. 2/2005, pp. 43-57;

119. Ioana VasIU, Lucian VasIU, *Pirateria informatică*, în Revista română de dreptul proprietății intelectuale nr. 1/2005, pp. 83-87;

120. Nadia Walravens, *La protection de l'oeuvre d'art et le droit moral de l'artiste*, în Revue internationale du droit d'auteur nr. 197/2003, pp. 3-76;